

Umowa

w sprawie warunków organizacyjno-finansowych działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu oraz programu jej działania

zawarta w dniu maja 2025 roku w Opolu pomiędzy

Województwem Opolskim, z siedzibą organów w Opolu, ul. Ostrówek 5, 45-088 Opole,
reprezentowanym przez:

- 1. Szymona Ogłązę – Marszałka Województwa Opolskiego,**
- 2. Zbigniewa Kubalańcę – Wicemarszałka Województwa Opolskiego**

zwanym dalej „Organizatorem”,

a

Adamem Drosikiem– zamieszkałym xxx, zwanym dalej „Dyrektorem”,

łącznie zwanymi dalej „Stronami umowy”.

Na podstawie art. 15 ust. 5 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 87), zwanej dalej „ustawą”, w związku z planowanym powołaniem z dniem 29 maja 2025 r. Adama Drosika na stanowisko Dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu, zwanej dalej „Instytucją”, wpisaną do rejestru instytucji kultury, prowadzonego przez Zarząd Województwa Opolskiego pod nr RIK 3/2000, Strony Umowy zgodnie określają warunki organizacyjno-finansowe działalności Instytucji oraz program jej działania.

§ 1

Instytucja prowadzi działalność kulturalną oraz wykonuje zadania w oparciu o:

- 1) statut Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu, stanowiący załącznik do Uchwały Nr X/111/2015 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 października 2015 r. w sprawie nadania statutu Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2015 r. poz. 2394 z późn. zm.), zwany dalej Statutem,
- 2) przepisy prawa powszechnie obowiązującego.

§ 2

Zasady gospodarowania i finansowania instytucji

1. Instytucja gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach planu finansowego, z uwzględnieniem dotacji pochodzącej

od Organizatora, kierując się zasadami efektywności, gospodarności i rzetelności wykorzystania posiadanych środków.

2. Organizator zapewnia Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu środki finansowe do prowadzenia działalności kulturalnej oraz do utrzymania obiektów, w których ta działalność jest prowadzona w każdym roku kadencji, w kwocie ustalonej w budżecie województwa na dany rok.
3. W szczególności Organizator:
 - a) zapewnia w każdym roku kadencji 2025-2028 dotację podmiotową na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie realizowanych zadań statutowych, w tym na utrzymanie i remonty obiektów, na poziomie nie niższym niż: 15 108 614 zł (piętnaście milionów sto osiem tysięcy sześćset czternaście złotych), w tym 55 000 na działalność Biblioteki Powiatowej,
 - b) może udzielić dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji,
 - c) może udzielić dotacji celowej na realizację wskazanych zadań i programów.
4. W ramach dotacji celowej określonej w ust. 3 lit. b i c Organizator może udzielić wsparcia w celu zapewnienia wkładu własnego, niezbędnego do realizacji projektów z udziałem środków europejskich, realizowanych przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną im. Emanuela Smołki w Opolu oraz wkładu własnego do realizacji programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
5. Organizator może w ciągu roku zmienić wysokość dotacji podmiotowej dla Instytucji w wypadku uzasadnionego zagrożenia wykonania dochodów budżetu województwa, jednakże do poziomu nie niższego niż określony w ust. 3 lit. a. W przypadku zmiany dotacji Dyrektor ma obowiązek, dostosowania planu finansowego do zmienionej wysokości dotacji i zweryfikowania planu działania Instytucji.
6. Organizator zobowiązuje się do przekazywania środków finansowych na rachunek bankowy w transzach, zgodnie z harmonogramem ustalonym przez Organizatora.
7. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na umotywowany wniosek Dyrektora, Organizator może wyrazić zgodę na zmianę wysokości lub terminu wypłaty transzy dotacji.
8. Organizator zastrzega sobie prawo przeprowadzenia kontroli działalności Instytucji, w tym w zakresie realizacji programu, o którym mowa w § 5 ust. 2 niniejszej umowy. W trakcie przeprowadzania kontroli, Dyrektor zobowiązany jest do przygotowania na żądanie Organizatora stosownych dokumentów lub informacji.

§ 3

Zarządzanie majątkiem Instytucji

Majątek Biblioteki może być wykorzystywany jedynie dla celów wynikających z zakresu działania Biblioteki.

§ 4

Prawa Dyrektora

1. Dyrektor ma prawo do samodzielnego podejmowania decyzji dotyczących działalności finansowej i statutowej Instytucji w granicach określonych przez obowiązujące powszechnie przepisy, statut,

regulamin organizacyjny oraz plan finansowy ustalony przez dyrektora, z zachowaniem wysokości dotacji organizatora.

2. Dyrektor instytucji kultury zarządza instytucją i reprezentuje ją na zewnątrz.
3. Dyrektor kieruje Biblioteką przy pomocy Zastępców Dyrektora.
4. Dyrektor zawiera i rozwiązuje umowy o pracę z pracownikami Biblioteki oraz podejmuje decyzje wynikające ze stosunku pracy. Nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy z Zastępcami Dyrektora należy do Dyrektora, po uzyskaniu zgody akceptacji Zarządu Województwa Opolskiego.
5. Organizator, na podstawie odrębnych przepisów, może przyznać Dyrektorowi nagrodę roczną w zależności od osiągniętych wyników finansowych lub stopnia realizacji innych zadań. Szczegółowe zasady i tryb przyznawania nagrody rocznej określa stosowna uchwała Zarządu Województwa Opolskiego.
6. Podjęcie przez Dyrektora dodatkowego zatrudnienia lub innych czynności zawodowych musi uwzględniać obowiązujący go czas pracy i nie może kolidować z realizacją obowiązków wynikających z pełnienia funkcji Dyrektora ani zakłócać prawidłowego funkcjonowania Instytucji. Ewentualne nieobecności związane z dodatkowym zatrudnieniem lub podejmowaniem innych czynności zawodowych wymagają odpracowania.

§ 5

Obowiązki Dyrektora

1. Dyrektor zarządza działalnością Biblioteki, reprezentuje ją na zewnątrz i odpowiada za całokształt jej działalności, w tym za całość gospodarki finansowej.
2. Dyrektor zobowiązany jest do realizacji programu działania w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu na lata 2025-2028, stanowiącego załącznik nr 1 do niniejszej umowy.
3. Dyrektor zobowiązany jest sprawować obowiązki wynikające z umowy ze szczególną zawodową starannością i dokładnością, przestrzegając przepisów prawa.
4. Dyrektor, w okresie zajmowania stanowiska, zobowiązany jest dbać o dobre imię i wizerunek Instytucji i Organizatora oraz do informowania we wszystkich materiałach promocyjnych, szkoleniowych, publikacjach oraz informacjach, w tym dla mediów, że zadanie zostało zrealizowane dzięki finansowaniu/dofinansowaniu przez Samorząd Województwa Opolskiego.
5. Dyrektor, na podstawie programu, o którym w ust. 2, opracowuje i przedstawia roczne plany działalności wg wzoru określonego w załączniku nr 2 do niniejszej umowy oraz plany finansowe, w każdym roku kadencji począwszy od 2026 do 2028, z zachowaniem wysokości dotacji Organizatora na dany rok, w terminie wskazanym przez Organizatora.
6. Organizator, w terminie 2 miesięcy od dnia przedłożenia przez Dyrektora projektu szczegółowego rocznego planu pracy o którym mowa w ust. 5 może zgłosić do niego zastrzeżenia, które to stanowić będą podstawę do wzajemnych uzgodnień stron.
7. Dyrektor zapewnia dokonywanie wydatków w sposób celowy, przy optymalnym doborze metod i środków, umożliwiających terminową realizację zadań.
8. Dyrektor zobowiązany jest do skutecznego i rzetelnego systemu wyznaczania celów i zadań oraz monitorowania stopnia ich realizacji, a także realizacji pozostałych postanowień, wynikających z zarządzenia Marszałka Województwa Opolskiego w przedmiocie funkcjonowania kontroli zarządczej w wojewódzkich samorządowych jednostkach organizacyjnych.

9. Dyrektor zobowiązany jest do utrzymania dyscypliny finansów publicznych w każdym aspekcie wynikającym z zarządzania Instytucją.
10. Dyrektor zobowiązuje się do nieprzekroczenia poziomu zatrudnienia w Bibliotece powyżej **107** etatów.
11. Dyrektor zobowiązany jest do podejmowania starań w celu pozyskiwania środków finansowych na działalność Instytucji z innych źródeł niż dotacja Organizatora.
12. Dyrektor odpowiada za prowadzenie gospodarki finansowej Instytucji zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530 z późn.zm.) i ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120 z późn. zm.).
13. W ostatnim roku kadencji Dyrektora Organizator zastrzega sobie możliwość wprowadzenia ograniczenia praw dotyczących zobowiązań finansowych oraz decyzji kadrowych, do realizacji których ma dochodzić w okresie trwania kolejnej kadencji.
14. Dyrektor, za pośrednictwem dyrektora właściwego departamentu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego sprawującego nadzór nad Instytucją, corocznie do dnia 20 lipca za I półrocze danego roku i 31 stycznia następnego roku, składa informacje/sprawozdania z realizacji planu pracy i planu finansowego Instytucji za poprzedni rok.
15. Dyrektor zobowiązany jest do aktywnej współpracy z organami doradczymi działającymi w Instytucji w zakresie ich kompetencji określonych w statucie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu, tj. z Kolegium Biblioteki oraz Radą Naukową.
16. Dyrektor zapewni wysoki poziom organizacyjny wszystkich przedsięwzięć i projektów własnych organizowanych pod patronatem Marszałka Województwa Opolskiego oraz organizowanych lub współorganizowanych przez Województwo Opolskie.
17. Dyrektor Biblioteki zobowiązany jest do kontynuowania podstawowego celu Biblioteki, którym jest zachowanie i ochrona dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie dostępu do zasobów dorobku i nauki kultury polskiej.
18. Dyrektor zapewnia:
 - 1) realizację rocznego planu finansowego i planu pracy Instytucji,
 - 2) zbilansowanie kosztów i przychodów w latach 2025 - 2028, z uwzględnieniem rocznej dotacji podmiotowej Organizatora,
 - 3) realizację programu działania, o którym mowa w § 5 ust. 2,
 - 4) racjonalizację wydatków Instytucji,
 - 5) bezwzględne przestrzeganie dyscypliny finansowej,
 - 6) szczegółowe rozliczanie dotacji otrzymanych z budżetu województwa, państwa lub innych źródeł finansowania.
19. Dyrektor zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich poufnych informacji, o których dowiedział się w związku z wykonywaniem powierzonych mu obowiązków, a których ujawnienie mogłoby narazić Instytucję na szkodę.
20. Przez informację poufną należy w szczególności rozumieć informacje handlowe, techniczne, organizacyjne, programowe i know-how oraz inne uzyskane w związku z pełnieniem funkcji Dyrektora.

§ 6

Czas trwania umowy

Umowa obowiązuje od dnia powołania na stanowisko Dyrektora Instytucji do dnia:

- 1) w którym upływa czas na jaki został powołany albo
- 2) odwołania z przyczyny określonej w art. 15 ust. 6 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

§ 7

Postanowienia końcowe

1. Zmian umowy dokonuje się w formie pisemnej pod rygorem nieważności.
2. W sprawach nieuregulowanych w umowie mają zastosowanie w szczególności przepisy: ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277 z późn. zm.), ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2136), a także ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.
3. Spory wynikłe w związku z realizacją umowy zostaną poddane pod rozstrzygnięcie sądów powszechnych właściwych ze względu na siedzibę Organizatora.
4. Załączniki wskazane w treści niniejszej umowy stanowią integralną część.
5. Umowa została sporządzona w czterech jednobrzmiących egzemplarzach po dwa dla Dyrektora i Organizatora.
6. Umowa wchodzi w życie z dniem powołania Dyrektora.

Załączniki:

1. Program działania w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu na lata 2025-2028,
2. Plan działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu – wzór.

Dyrektor

Organizator

Załącznik nr 1 do Umowy
w sprawie warunków organizacyjno-finansowych
działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im. Emanuela Smołki w Opolu oraz programu jego działania

Autorski program
funkcjonowania i rozwoju
Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im Emanuela Smołki w Opolu
na lata 2025-2028

Dr hab. Adam Drosik, prof. UO

Opole 2025

Wstęp

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki w Opolu (dalej Biblioteka lub WBP) jest centralną biblioteką publiczną województwa opolskiego, wchodzącą w skład ogólnopolskiej sieci bibliotecznej, której zbiory w części tworzą narodowy zasób biblioteczny. Ponadto, Biblioteka posiada status biblioteki naukowej i ujęta jest w wykazie bibliotek naukowych, prowadzonym przez Bibliotekę Narodową. Organizatorem Biblioteki jest Województwo Opolskie i jest ona wpisana pod pozycją nr 3 do Rejestru Instytucji Kultury prowadzonego przez Zarząd Województwa Opolskiego, który zarazem sprawuje nadzór nad jej działalnością.

Biblioteka powstała w 1951 roku, a od 1961 r. jej patronem jest Emanuel Smółka (1820-1854), działacz oświatowy oraz założyciel czytelni ludowych na Śląsku. Główna siedziba Biblioteki mieści się przy ul. Piastowskiej w Opolu, gdzie znajduje się kompleks budynków bibliotecznych. Ponadto, ma spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego w 3 obiektach, gdzie mieszczą się m.in. Biblioteka Austriacka oraz Biblioteka Obcojęzyczna. Istotną częścią Biblioteki, jest Zespół Zamkowo-Parkowy w Rogowie Opolskim, gdzie znajdują się najcenniejsze zbiory biblioteczne. W 2021 roku podpisane zostało porozumienie pomiędzy Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Opolu a Związkiem Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce dotyczące wspólnego uruchomienia oraz prowadzenia Centrum Dokumentacyjno-Historycznego Niemców w Polsce, które zostało ostatecznie otwarte w 2022 r.

Podstawą prawną działania Biblioteki jest:

- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 1997 nr 85 poz. 539 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 1991 nr 114 poz. 493 z późn. zm.);
- Statut Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smółki w Opolu nadany przez Sejmik Województwa Opolskiego.

Organem zarządzającym Biblioteką jest Dyrektor powołany przez Zarząd Województwa Opolskiego, który kieruje pracami przy pomocy Zastępców Dyrektora. Organem doradczym i opiniodawczym dla Dyrektora jest Kolegium Biblioteki. W Bibliotece nie została powołana Rada Naukowa, której możliwość funkcjonowania przewiduje Statut. Przy Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczym Niemców w Polsce istnieje Rada Programowa, jako organ doradczy i opiniodawczy Dyrektora Biblioteki.

Autorska koncepcja funkcjonowania i rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smółki w Opolu zbudowana została na podstawie analizy dokumentów, regulacji prawnych tworzących ramy prawa bibliotecznego w Polsce, analizy działań bibliotek wojewódzkich oraz miejskich w Polsce, a także doświadczeń własnych wyniesionych z wieloletniej pracy naukowej, (także z blisko 10-letniej perspektywy zarządczej) oraz działalności w zakresie zarządzania i organizacji projektów kulturowych.

Koncepcja składa się z trzech części. Pierwsza to analiza działalności Biblioteki, będąca diagnozą i określeniem stanu wyjściowego dla części programowej. Diagnoza obejmuje następujące elementy poddane analizie: zakres działalności statutowej, sytuację finansową, strukturę organizacyjną oraz zatrudnienia, dostępność i efektywne wykorzystanie infrastruktury oraz działalność komunikacyjną i promocyjną. Zwieńczeniem tej części jest analiza SWOT obejmująca mocne i słabe strony Biblioteki na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz szanse i zagrożenia dla jej funkcjonowania. Drugą część stanowi program działania w zakresie realizacji celów krótko i długookresowych uwzględniając dane oraz wnioski płynące z części diagnostycznej. Ostatni segment poświęcony jest umiejscowieniu proponowanych działań w perspektywie czasowej, zarówno krótkookresowej jak i objętej horyzontem czasowym, którego dotyczy koncepcja. Niniejszy dokument wieńczy podsumowanie, stanowiące syntetyczną refleksję nad przedłożoną koncepcją.

Część I – Analiza działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej

1. Obszar działalności statutowej

Nadrzędnym celem statutowym Biblioteki jest zachowanie i ochrona dziedzictwa narodowego. Szczegółowy katalog zadań opisuje Statut Biblioteki wskazując na działania takie jak: gromadzenie, opracowywanie oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych, promocję czytelnictwa, realizację badań dotyczących czytelnictwa, nadzór oraz wsparcie dla powiatowych i gminnych bibliotek publicznych, działalność wydawniczą oraz wystawienniczą, a także prowadzenie prac naukowo-badawczych.

Biblioteka wojewódzka jest więc nie tylko instytucją gromadzącą i udostępniającą zbiory, ale ze względu na szeroki wachlarz działań jest jedną z najważniejszych instytucji kultury w województwie opolskim.

Zbiory

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu oferuje bogaty i zróżnicowany księgozbiór dostępny w różnych placówkach, takich jak Wypożyczalnia, Czytelnia, Biblioteka Obcojęzyczna, Biblioteka Muzyczna oraz Biblioteka Austriacka. W zbiorach znajdują się zarówno tradycyjne jak i elektroniczne pozycje z różnych dziedzin wiedzy, w tym z zakresu nauk humanistycznych, ekonomicznych i społecznych. Dostępne są m.in. podręczniki akademickie, literatura naukowa i popularnonaukowa, literatura piękna oraz lektury szkolne. W ramach Biblioteki Muzycznej udostępniane są płyty CD i analogowe, kasety magnetofonowe, literatura muzyczna oraz czasopisma muzyczne. Istotną częścią zbiorów Biblioteki stanowi literatura obcojęzyczna. Biblioteka Austriacka specjalizuje się w literaturze austriackiej i niemieckiej, historii i teorii literatury niemieckiej. Ponadto, dysponuje dużą bazą podręczników i pomocy do nauki języka niemieckiego. Biblioteka Obcojęzyczna oferuje literaturę piękną i popularnonaukową w językach obcych m.in. angielskim, francuskim, włoskim czy hiszpańskim. Ponadto, **Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce** dysponuje publikacjami na temat mniejszości niemieckiej oraz innych mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących w Polsce oraz za granicą.

Biblioteka dąży do zapewnienia szerokiego dostępu do swoich zbiorów osobom z niepełnosprawnościami. Oprócz tradycyjnych książek, oferuje również e-booki, audiobooki oraz dostęp do baz danych, co umożliwia korzystanie z zasobów bez wychodzenia z domu. Osoby, które nie mogą dotrzeć do niektórych oddziałów, mogą zamawiać książki do odbioru w dostępnej Wypożyczalni Główniej. Ponadto, istnieje możliwość wypożyczenia czytników dla osób niewidomych, słabowidzących oraz seniorów.

Na szczególną uwagę w zbiorach Biblioteki zasługują zbiory regionalne dokumentujące przeszłość i teraźniejszość Śląska, które obejmują druki ulotne, dokumenty życia społecznego, fotografie oraz pocztówki. Najcenniejszymi kolekcjami są zbiory zabytkowe (znajdujące się w Rogowie Opolskim): rękopisy, starodruki (w tym inkunabuły), zbiory kartograficzne oraz zabytkowa grafika. Ze względu na ich wyjątkową wartość historyczną, dostęp do tych materiałów jest ograniczony, a część z nich została zdigitalizowana i udostępniona online na stronie Opolskiej Biblioteki Cyfrowej.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu systematycznie inwestuje w rozwój swoich zasobów bibliotecznych, korzystając z dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN), dotacji celowych Organizatora oraz środków własnych. W latach 2022–2025 zakup nowości wydawniczych odbywał się przy wsparciu finansowym z MKiDN oraz wkładu własnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego (UMWO). W 2022 r. na zakup nowych publikacji przeznaczono 99 615 zł. z dotacji MKiDN oraz 185 001 zł. z funduszy własnych. W kolejnym roku nakłady wzrosły – przeznaczono na ten cel 124 923 zł. z dotacji oraz 131 999,86 zł.

z wkładu własnego z dotacji podmiotowej, a dodatkowo 100 000 zł. pochodziło z dotacji celowej UMWO. W 2024 roku kontynuowano inwestycje, przeznaczając 130 354 zł. na zakup nowości wydawniczych, uzupełniając tę kwotę o 150 000 zł. wkładu własnego UMWO. Na 2025 rok zaplanowano dofinansowanie w wysokości 90 000 zł. z MKiDN oraz 150 000 zł. z wkładu własnego UMWO.

Znaczące środki przeznaczane są również na zakup i konserwację zbiorów zabytkowych, w tym XVI-wiecznych dzieł piśmienniczych. W 2022 r. na zakup zbiorów zabytkowych wydano 27 285 zł. ze środków własnych biblioteki, a na konserwację przeznaczono 76 544 zł. z dotacji MKiDN/MOZ oraz 29 440 zł. z wkładu własnego UMWO. W 2023 r. na zakup zbiorów zabytkowych przeznaczono 80 000 zł z dotacji celowej Organizatora, a na kontynuację konserwacji 62 500 zł. z Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zabytków. W 2024 r. kontynuowano zakupy za 121 282,50 zł. z dotacji UMWO oraz konserwację, na którą przeznaczono 60 000 zł. z dotacji MKiDN oraz 33 000 zł. z wkładu własnego UMWO. W 2025 r. planowane są zakupy za 150 000 zł. w ramach zadania inwestycyjnego oraz kontynuacja konserwacji zabytków za 85 000 zł. z planowanego dofinansowania MKiDN i 33 000 zł. wkładu własnego UMWO.

Regularne inwestycje w zakup nowości wydawniczych oraz konserwację zabytkowych zbiorów doskonale ilustrują zaangażowanie Biblioteki w rozwój zasobów oraz ochronę dziedzictwa kulturowego Regionu. Dzięki temu Biblioteka nie tylko wzbogaca swoją ofertę czytelniczną, ale także dba o zachowanie cennych materiałów dla przyszłych pokoleń. Należy podkreślić, iż niezbędnym elementem prowadzonych przez Bibliotekę działań dotyczących zasobów Biblioteki są pozyskiwane rok rocznie dotacje, przede wszystkim z programów MKiDN, które wraz z dotacjami celowymi Organizatora umożliwiają realizację zadań statutowych Biblioteki.

Działalność popularyzatorska i edukacyjna

Biblioteka prowadzi szeroko zakrojoną działalność edukacyjną oraz popularyzatorską w zakresie promocji czytelnictwa i animacji kulturowej. Szczególnie wartościowy jest projekt finansowany dotacją celową Organizatora *Zaczytane Opolskie*, w ramach którego organizowane są spotkania z twórcami w różnych miejscach województwa opolskiego. Organizator systematycznie zwiększa środki finansowe przeznaczone na ten program. W ciągu ostatnich 4 lat kwota przeznaczona na realizację programu została podwojona z 150 tys. zł. do 300 tys. zaplanowanych w roku 2025.

Biblioteka realizuje cykliczne projekty kulturalne współfinansowane ze środków Instytutu Książki/ MKiDN oraz dotacji celowej UMWO. W 2022 roku udało się pozyskać na 4 programy kwotę 157 900 zł. (+ 50 000 zł. dotacji celowych Organizatora na pokrycie wkładu własnego), w 2023 r. pozyskano na 7 programów 217 264 zł. (+ 79 500 zł. dotacji celowych Organizatora na pokrycie wkładu własnego), w 2024 r. pozyskano na 5 programów 170 882 zł. (+ 64 000 zł. dotacji celowych Organizatora na pokrycie wkładu własnego). Z przedstawionej dokumentacji wynika, iż w 2025 r. Biblioteka wystąpiła o środki zewnętrzne na realizację 5 projektów. Na koniec lutego 2025 r. przyznane zostało dofinansowanie projektu *Dyskusyjne Kluby Książki* w kwocie 77 400 zł. (+ 23 000 zł. dotacji celowej Organizatora na pokrycie wkładu własnego); Pozostałe projekty: *Rozmowy o literaturze*, *Spotkania z historią*, *Nas-Troje kultury i literatury* oraz *Wirtualna podróż przez historię Niemców w Polsce* czekają na wyniki naboru. Wnioskowana kwota dotacji na wskazane 4 projekty to łącznie 220 000 zł. Dla porównania w 2024 roku wg danych opublikowanych na stronie MKiDN, WBP złożyła 7 aplikacji w 4 programach grantowych, z których 5 propozycji otrzymało dofinansowanie w ramach programów Partnerstwo dla Książki, Promocja Czytelnictwa oraz Dyskusyjne Kluby Książki. Warto nadmienić, iż zakres działalności statutowej Biblioteki pozwala kierować propozycje projektowe, także do programów grantowych MKiDN, w których Biblioteka w ostatnim okresie bądź w ogóle nie aplikowała, co powinno pozwolić na rozszerzenie oferty w zakresie działalności kulturowej.

Działalność Biblioteki to także spotkania autorskie, pokazy filmowe, koncerty oraz wystawy. Promując zarówno lokalnych twórców, jak i prezentując własne zbiory, działalność realizowana przez Bibliotekę, w tym jej oddziały, przyczynia się do wzbogacenia kulturalnego regionu. Takie wydarzenia jak choćby *Wiosna Austriacka*, czy współpraca przy organizowanych przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim *Dni Kultury Niemieckiej na Śląsku Opolskim* na stałe wpisały się w kalendarz kulturalnych wydarzeń w województwie opolskim.

Biblioteka od lat prowadzi działalność edukacyjną z zakresu promocji czytelnictwa oraz edukacji kulturalnej i historycznej (Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce) poprzez ofertę lekcji bibliotecznych, webinarów czy warsztatów, a także szeroką gamę zajęć językowych. Biblioteka Austriacka oferuje kursy języka niemieckiego, natomiast Biblioteka Obcojęzyczna proponuje całą paletę konwersacji w przeróżnych językach obcych. Szczególnie działalność edukacyjna warta jest pogłębienia oraz szerszego rozpropagowania.

Działalność naukowa i wydawnicza

Biblioteka prowadzi działalność wydawniczą w zakresie dokumentacji zbiorów specjalnych, ale także publikacji dokumentujących historię regionu. W ostatnich latach Biblioteka wydawała 5-6 książek rocznie (dane za Biblioteką Narodową), w tym także monografię naukową w 2022 r. Biblioteka jest także wydawcą opolskiej poezji (m.in. Teodozja Świdorska, Maria Sławska, Elżbieta Lisak-Duda). Działalność wydawnicza jest niezwykle istotnym czynnikiem kulturotwórczym w regionie i otwierając się na nowe pokolenia twórców jest szasną na zaistnienie literackie. Działalność wydawnicza dotycząca historii i kultury regionu daje możliwość na pozyskanie zewnętrznego dofinansowania z programu grantowego MKiDN.

Działalność naukowa związana z opracowywaniem oraz konserwacją zbiorów specjalnych stanowi istotny element dbałości o śląską tożsamość, a także z organizacją spotkań naukowych i popularnonaukowych. Natomiast Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce prowadzi prace dokumentacyjne dotyczące działalności mniejszości niemieckiej. Szczególnie kwestia dotycząca zbiorów specjalnych, a więc zarówno zakupów, jak i ich opracowywania i konserwacji powinna być systematycznie rozwijana przy wsparciu Organizatora.

Nadzór nad bibliotekami w Województwie Opolskim

Wojewódzka Biblioteka Publiczna sprawuje swój ustawowy obowiązek nadzoru merytorycznego nad działalnością bibliotek publicznych w województwie oraz biblioteki powiatowej w powiecie opolskim ziemskim (coroczna dotacja celowa Organizatora w kwocie 55 000 zł.). Prowadzona jest informacja statystyczna dotycząca zakupu zbiorów oraz czytelnictwa na poziomie bibliotek gminnych województwa. Ponadto, Biblioteka służy pomocą metodyczną oraz poradnictwem w zakresie funkcjonowania biblioteki. Umożliwia także wypożyczenie wystaw.

Działalność informacyjno-wspierająca publiczne biblioteki w województwie opolskim obejmuje także elektroniczny newsletter „Kurier WBP w Opolu”, gdzie zamieszczane są informacje o zbliżających się wydarzeniach. Od blisko samego początku istnienia Biblioteki wydawane jest czasopismo o charakterze metodycznym. Od 2011 r. wydawane jest ono w formie elektronicznej jako kwartalnik „Bibliotekarz Opolski”, stanowiąc istotny element wsparcia dla opolskich bibliotekarzy. W kolejnych latach, Biblioteka powinna występować o dofinansowanie w programie ministerialnym dedykowanym takim publikacjom.

Warto zaznaczyć, iż Biblioteka złożyła wnioski grantowe do MKiDN na kwotę 20 000 zł, (+ 5 500 zł. wkładu własnego UMWO) pt. *Rozwój zawodowy bibliotekarzy inwestycją w przyszłość bibliotek*. W kolejnych latach zarówno poszukiwanie środków zewnętrznych, jak i wsparcie od Organizatora powinno być nie tylko kontynuowane, ale poszerzone.

2. Ocena sytuacji finansowej

Ocena sytuacji finansowej dokonana została na podstawie sprawozdań z okresu sprawozdawczego za lata 2022, 2023 i 2024 (dane przed zatwierdzeniem bilansu), a także na podstawie planu finansowego na rok 2025. Dokumenty potrzebne do przygotowania oceny sytuacji finansowej pozyskane zostały z Departamentu Kultury i Dziedzictwa Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

- Rok 2022

Zaplanowane zostały przychody na kwotę 10 980 687,38 zł. wykonanie – 10 891 554,14 zł. (99,19%);

Zaplanowano koszty na kwotę 10 995 367,88 zł., wykonanie 10 869 094,91 zł. (98,85%);

- Rok 2023

Zaplanowane zostały przychody na kwotę 14 290 719,56 zł. wykonanie – 14 271 460,94 zł. (99,87%);

Zaplanowano koszty na kwotę 14 415 853,77 zł., wykonanie 14 413 499,80 zł. (99,98%);

- Rok 2024 (dane przed zatwierdzeniem bilansu)

Zaplanowane zostały przychody na kwotę 18 246 829,88 zł. wykonanie – 18 180 320,14 zł. (99,63%);

Zaplanowano koszty na kwotę 18 246 345,87 zł., wykonanie 18 172 633,88 zł. (99,59%);

- Rok 2025 (plan)

Zaplanowane przychody – 17 685 906,23 zł.

Zaplanowane koszty – 17 813 154,50 zł,

W poniższych tabelach zestawione zostały w sposób syntetyczny dane dotyczące poszczególnych kategorii przychodów oraz kosztów Biblioteki w latach 2022-2025.

Kategorie przychodów	2022	2023	2024	2025 (plan)
Dotacja podmiotowa Organizatora	8 993 177,00	11 425 247,00	12 796 659,00	15 053 614,00
Dotacja na prowadzenie Powiatowej Biblioteki Publicznej	55 000,00	55 000,00	55 000,00	55 000,00
Dotacje celowe UMWO	685 307,76	1 486 881,59	3 992 000,00	1 029 999,00
Dotacje ze środków zewnętrznych (MKiDN i inne)	334 059,00	528 195,56	361 236,00	
Darowizny pieniężne i rzeczowe	129 400,92	86 770,54	118 601,31	100 000,00
Przychody netto ze sprzedaży produktów	145 014,29	160 996,73	120 950,00	120 500,00
Pozostałe przychody operacyjne	548 317,83	518 678,24	915 384,68	1 316 792,23
Przychody finansowe	1 277,34	10 891,28	7 600,00	10 000,00

Kategorie kosztów	2022	2023	2024	2025 (plan)
Wynagrodzenia	5 262 283,79	7 530 905,63	8 231 671,58	9 612 360,00
Świadczenia na rzecz pracowników	1 176 361,81	1 508 083,59	1 698 801,24	2 126 900,00
Usługi obce	1 219 141,65	2 316 313,00	3 383 297,66	1 722 600,00

Amortyzacja	1 190 929,46	1 161 134,15	2 285 023,19	1 569 880,50
Zużycie materiałów i energii	1 015 577,21	1 173 868,93	1 523 093,51	1 924 000,00
Podatki i opłaty	371 999,90	504 037,36	610 600,00	653 000,00
Pozostałe koszty rodzajowe	92 960,33	110 935,76	114 831,00	175 500,00
Pozostałe koszty operacyjne	114 528,81	106 904,11	405 993,69	28 914,00
Koszty finansowe	0,00	42,75	0,00	0,00

Struktura przychodów oparta jest o dotację Organizatora. Biblioteka jako instytucja kultury realizuje zadania wynikające z ustawy oraz dokumentów strategicznych regionu, tym samym oparcie jej finansowania na dotacji Organizatora jest jak najbardziej zasadne. Organizator na przestrzeni lat systematycznie zwiększa dotację podmiotową oraz dotacje celowe, co pozwala na zachowanie stabilności finansowej Biblioteki przy rosnących kosztach (osobowych czy związanych z bieżącym funkcjonowaniem). Biblioteka część przychodu pozyskuje ze źródeł zewnętrznych (MKiDN, BN, IK) na realizowane programy. Biblioteka optymalnie realizuje zakładane plany finansowe, co widoczne jest w dokumentacji sprawozdawczej.

Główne koszty funkcjonowania Biblioteki związane są z wynagrodzeniami pracowników oraz ich pochodnymi. Widzimy, iż na przestrzeni ostatnich lat, kwota potrzebna na wynagrodzenia niemal się podwoiła, co w dużej mierze wynika z uwarunkowań niezależnych od samej instytucji (wzrost pensji minimalnej). Zarazem, Organizator systematycznie zwiększa dotację podmiotową dla Biblioteki. Istotną część kosztów stanowią, także rosnące na przestrzeni ostatnich lat, koszty zużycia materiałów i energii.

3. Struktura organizacyjna oraz zatrudnienie i wynagrodzenie pracowników

Strukturę organizacyjną WBP szczegółowo opisuje Regulamin Organizacyjny nadany przez Dyrektora Biblioteki. Regulamin Organizacyjny określa podział obowiązków pomiędzy Dyrektorem a Zastępcami Dyrektora, a także zakresy zadań poszczególnych komórek organizacyjnych i samodzielnych stanowisk pracy. Na czele Biblioteki stoi Dyrektor, powołany przez Organizatora, który zarządza Biblioteką, reprezentuje ją na zewnątrz oraz odpowiada za całokształt jej działalności. Dyrektor pełni funkcje przy pomocy dwóch Zastępców, z czego jeden Zastępca kieruje Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczym Niemców w Polsce. Do zadań drugiego Zastępcy należy nadzór nad Oddziałami Biblioteki oraz działami: Gromadzenia, Opracowania i Katalogów, Promocji, Udostępniania oraz Wypożyczalnią Zbiorów Naukowych i Czytelnia Główną.

Statut Biblioteki wyszczególnia następujące Oddziały:

- Biblioteka Muzyczna,
- Biblioteka Obcojęzyczna,
- Biblioteka Austriacka,
- Zespół Zamkowo-Parkowy w Rogowie Opolskim.

Natomiast Regulamin Organizacyjny wyszczególnia następujące komórki wchodzące w skład Biblioteki:

1. Dział Instrukcyjno-Metodyczny,
2. Dział Informacyjno-Bibliograficzny,
3. Dział Gromadzenia, Opracowania i Katalogów,
4. Dział Udostępniania:
 - a) Wypożyczalnia Zbiorów Naukowych i Czytelnia Główna,
 - b) Oddział Zbiorów Specjalnych i Zabytkowych,
 - c) Biblioteka Obcojęzyczna,
 - d) Biblioteka Muzyczna,
 - e) Biblioteka Austriacka - Österreich Bibliothek,

5. Dział Wspomagania Procesów Bibliotecznych,
6. Dział Promocji,
7. Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce,
8. Dział Organizacyjno-Administracyjny wraz z Oddziałem - Zamek Rogów Opolski
9. Dział Finansowo-Księgowy,
10. Samodzielne stanowisko ds. obsługi prawnej,
11. Samodzielne stanowisko ds. BHP,
12. Pełnomocnik ds. ochrony informacji niejawnych,
13. Pełnomocnik ds. ochrony dóbr kultury i obrony cywilnej,
14. Inspektor Ochrony Danych Osobowych.

Zasadnym jest dostosowanie zapisów Statutu odnoszących się do struktury organizacyjnej Biblioteki do ich rzeczywistego funkcjonowania.

Struktura zatrudnienia obejmuje następujące kategorie:

- Pracownicy zarządzający: 4 etaty/4 osoby (Dyrektor, Z-cy Dyrektora, Główny Księgowy),
- Pracownicy merytoryczni: 49,75 etatów/56 osób,
- Pracownicy administracji: 22,75 etatów/24 osoby,
- Pracownicy obsługi: 18,75 etatów/22 osoby.

Liczba etatów w Bibliotece systematycznie rośnie. W 2022 r. średnia liczba etatów wyniosła 85,80, na koniec 2024 r. liczba etatów wyniosła - 93,75. W 2025 r. (stan na 31.01.2025) liczba etatów wynosi 96,25. Dodatkowo, w związku z rozbudową Biblioteki planowane jest poszerzenie kadry o 6,13 etatów oraz sezonowe zatrudnienie w wymiarze 1,5 etatu.

W planie na 2025 r. przewidziane zostało 200 000 zł. na nagrody jubileuszowe oraz zaplanowano wypłacenie 3 odpraw emerytalnych na łączną kwotę 112 160 zł.

Fundamentem każdej organizacji są ludzie. Celowo nie używam sformułowania „zasób”, gdyż uważam, iż człowiek nie jest zasobem. Każdy pracownik przyczynia się do sukcesu organizacji jako całości. Stąd istotne jest, by tworzyć miejsce pracy przyjazne dla pracownika, dające mu poczucie satysfakcji, zarówno materialnej jak i niematerialnej (wyrażanej choćby z dumy bycia częścią zespołu). Najlepszą, choć nie jedyną, motywacją do pracy są zarobki. Stanowią one podstawę do zachowania stabilności zatrudnienia, a w dłuższej perspektywie determinują prawidłowe funkcjonowanie organizacji. W ostatnich latach w Bibliotece, dzięki wsparciu Organizatora, wynagrodzenia systematycznie rosną. W 2022 r. średnie wynagrodzenie wzrosło o 7,76%, w 2023 r. średni wzrost wynagrodzeń wyniósł 20,82%, a w 2024 r. o 7,82%. Systematyczny wzrost wynagrodzeń powinien być adekwatny do zmieniających się warunków społeczno-rynkowych tak jak miało to miejsce w ostatnich latach. Natomiast, drugim, niezbędnym elementem, jest zwiększanie kompetencji kadry, poprzez inwestowanie w rozwój potencjału pracowniczego, stwarzając tym samym nowe możliwości do rozwoju zawodowego z pożytkiem dla Biblioteki.

4. Dostępność i efektywne wykorzystanie infrastruktury

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu jest właścicielem kompleksu budynków zlokalizowanych przy ul. Piastowskiej w Opolu oraz Zespołu Zamkowo-Parkowego w Rogowie Opolskim. Ponadto, ma spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego w 3 obiektach, gdzie mieszczą się m.in. Biblioteka Austriacka oraz Biblioteka Obcojęzyczna. Infrastruktura Biblioteki wykorzystywana jest zgodnie z celami statutowymi. Szczególnym miejscem na mapie województwa opolskiego jest Rogów Opolski. Zlokalizowany tam kompleks zamkowo-parkowy to unikalna przestrzeń, która nie tylko jest miejscem przechowywania najcenniejszych zbiorów Biblioteki, ale także, ma potencjał jako doskonałe miejsce do animacji kultury i nauki.

Biblioteka posiada budynki o różnym stopniu dostępności architektonicznej. W pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami są budynek główny przy ul. Piastowskiej 18-19 oraz Biblioteka Obcojęzyczna przy ul. Kośnego 34. Obiekty te wyposażone są w podjazdy, windy, szerokie wejścia oraz toalety dostosowane do osób z niepełnosprawnościami. W budynku głównym znajdują się także udogodnienia dla osób niewidomych i niedowidzących, takie jak ścieżki naprowadzające, stanowiska komputerowe ze specjalistycznym oprogramowaniem oraz oznaczenia w brajlu.

Część budynków Biblioteki znajduje się pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, co znacznie utrudnia ich modernizację. Dotyczy to m.in. „Pałacyku” przy ul. Piastowskiej 20, w którym mieści się Galeria WuBePe, oraz Zamku w Rogowie Opolskim. Budynki te nie posiadają udogodnień dla osób poruszających się na wózkach, a ich przebudowa jest ograniczona wymogami dotyczącymi ochrony zabytków. Podobne trudności dotyczą Biblioteki Muzycznej mieszczącej się przy ul. Rynek 1, która znajduje się w wynajmowanych pomieszczeniach i nie jest wyposażona w windę ani rampę.

Biblioteka Austriacka, mieszcząca się na pierwszym piętrze budynku przy pl. Piłsudskiego 5, również nie jest dostępna dla osób na wózkach, jednak jej zbiory można zamawiać i odbierać w Wypożyczalni Główniej przy ul. Piastowskiej 18. Z kolei Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze przy ul. Szpitalnej 11 posiada podjazd i windę, jednak brakuje w nim ścieżek naprowadzających dla osób niewidomych oraz kontrastowych oznaczeń schodów.

Większość budynków Biblioteki umożliwia wejście z psem asystującym. Wypożyczone książki można zwracać o dowolnej porze, korzystając z wrzutni znajdującej się przy wejściu do budynku głównego. W Bibliotece nie ma obecnie tłumacza języka migowego na miejscu ani online, jednak istnieje możliwość skorzystania z jego pomocy po wcześniejszym zgłoszeniu. Niektóre wydarzenia organizowane przez Bibliotekę realizowane są z udziałem tłumacza. Spotkania autorskie oraz inne imprezy kulturalne odbywają się w namiocie zlokalizowanym za „Pałacykiem”, który jest w pełni dostępny dla osób z niepełnosprawnościami.

Remonty i plany inwestycyjne

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu konsekwentnie modernizuje swoją infrastrukturę, przeprowadzając remonty i realizując inwestycje mające na celu poprawę warunków korzystania z jej zasobów. W latach 2022–2024 na ten cel przeznaczono łącznie kilka milionów złotych, pochodzących głównie z dotacji celowych UMWO, MKiDN oraz środków własnych Biblioteki.

W 2022 r. na remonty bieżące, konserwację oraz prace wynikające z przeglądów budowlanych przeznaczono ponad **218 tys. zł.** Dodatkowe **223 tys. zł.** zainwestowano w modernizację systemu przeciwpożarowego w Rogowie Opolskim, dokumentację projektową dotyczącą modernizacji „Pałacyku” oraz projekt systemu klimatyzacji budynków biblioteki przy ul. Piastowskiej.

W 2023 r. kontynuowano szeroko zakrojone prace remontowe i inwestycyjne. Najważniejsze z nich to: **remont elewacji i dachu „Pałacyku” – 687 tys. zł. (UMWO), zakup sprzętu komputerowego – 75 tys. zł. (UMWO), modernizacja infrastruktury sieciowej oraz wyposażenie serwerowni WBP – ok. 185 tys. zł. (MKiDN, UMWO, środki własne).** W 2024 r. jednym z największych przedsięwzięć stał się remont elewacji budynku przy ul. Piastowskiej 18-19, na który przeznaczono **510 tys. zł.** W ramach drugiego etapu realizacji projektu **Bezpieczna przestrzeń korzystania z kultury**, na wyposażenie nowego budynku biblioteki przyznano **1,75 mln. zł.** Całkowity budżet na zadania inwestycyjne w 2024 r. wyniósł ponad **2,7 mln. zł., z czego 99,42% stanowiły dotacje z budżetu województwa.**

Działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury w pełni zależne są od zabezpieczenia finansowego Organizatora, które może być uzupełnione środkami MKiDN. Wszelkie działania

projektowe w tym względzie wymagają uzgodnień z Organizatorem i wpisaniem inwestycji infrastrukturalnych w plany budżetowe.

5. Działalność komunikacyjna i promocyjna

Biblioteka prowadzi działalność komunikacyjną oraz promocyjną koncentrującą się na kanałach internetowych oraz wydawnictwach własnych.

W cyfrowym świecie, w którym żyjemy, strona internetowa jest cyfrową emanacją organizacji. Jest więc nie tylko wizytówką, ale także oknem na świat, za pomocą którego może i powinna komunikować się z odbiorcami, a przynajmniej ich częścią, która wchłonięta jest w świat cyfrowy. Istotne jest w tym przypadku, na ile prowadzona przez Bibliotekę działalność komunikacyjna, tak jak wskazałem oparta na kanałach internetowych oraz wydawnictwach własnych realizuje to, co byśmy określili generalnie jako polityka komunikacyjna (a więc zaplanowane i ustrukturyzowane działanie w zakresie prowadzonej komunikacji). Po przeprowadzonej analizie stron internetowych Biblioteki oraz jej Oddziałów, a także prowadzonych profili internetowych (do tego celu korzystałem z przeglądarek Chrome oraz Edge) jest to najślabszy obszar funkcjonowania Biblioteki.

Strona internetowa traktowana tylko jako statyczna wizytówka spełniałaby swoje funkcje. Zawarte są tam najważniejsze informacje dotyczące samej instytucji oraz zakres jej działania. Większy problem pojawia się, gdy staramy się znaleźć aktualne informacje. Nie oznacza to, że ich nie ma. Są, tylko dostęp do nich nie jest intuicyjny. Po wejściu na stronę użytkownik otrzyma do wyboru zakładki w listwie oraz kafelki tematyczne:

„E-zasoby” (odsyłające do części zakładek, które są powielone z zakładki „Katalogi” oraz do nie występującego w tej zakładce e-Śląsk, która w większości odsyła do podstron zamieszczonych na Opolskiej Bibliotece Cyfrowej (OBC), a do niej odestanie jest osobno oraz w zakładce „Katalogi”),

„Blogi biblioteczne”. Po wejściu można przejść na: *Blog wypożyczalni* (ostatni wpis z 2020 r.), *Blog czytelnia* (ostatni wpis z 2021 r.), *Czytelnia internetowa WBP* (ostatni wpis z 2019 r.), *Mole książkowe WBP* (ostatni wpis z 2021 r.) oraz odestanie do profili w serwisach społecznościowych, które poddane zostaną osobnej analizie.

„Niepełnosprawni” gdzie znajdują się informacje dla osób z niepełnosprawnościami.

„Galeria zdjęć” – z aktualnymi zdjęciami z organizowanych wydarzeń.

„Aktualności” – gdzie nie ma nic.

Schodząc w dół znajduje się cała paleta kolejnych kafelek, w tym „Kalendarium” odsyłające do aktualnych wydarzeń oraz mieszanie odwołań do aktualnych wydarzeń oraz już archiwalnych zapisów. Jeszcze niżej znajduje się kalendarz z wydarzeniami, ale zapowiedzi znajdują się tam tylko w perspektywie ok 6-7 dni.

Duże lepiej prowadzone są strony Oddziałów, szczególnie warto wskazać Bibliotekę Austriacką (<https://www.ba.wbp.opole.pl>) oraz Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce (<https://cdwbp.opole.pl>), których strony są nie tylko bardzo estetyczną wizytówką, ale przede wszystkim informują o aktualnych wydarzeniach. Pod względem informacyjnym równie dobrze należy ocenić strony Biblioteki Muzycznej (<https://bibliotekamuzycznaopole.wordpress.com>) oraz Obcojęzycznej (<https://bibliotekaobcojezyczna.wordpress.com>), ale w tym przypadku problematyczne jest ich zbudowanie na mało atrakcyjnej wizualnie i utrudniającym funkcjonalność szkieletcie na wordpress. Oddział w Rogowie Opolskim, nie posiada własnej strony, a informacje zawarte są na podstronach Biblioteki.

Pod względem dostępności, strona internetowa Biblioteki spełnia część standardów dostępności cyfrowej, jednak wciąż występują pewne bariery, takie jak brak pełnego dostosowania dla osób niewidomych i niedowidzących. Jak jest wskazane na stronie, trwają

prace nad poprawą użyteczności strony, a użytkownicy mogą zgłaszać swoje uwagi i potrzeby, aby Biblioteka mogła lepiej dostosować swoje zasoby do wszystkich odbiorców.

Biblioteka Główna oraz Biblioteka Austriacka, Biblioteka Obcojęzyczna, Biblioteka Muzyczna oraz Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce ciężar działań związanych z bieżącą komunikacją przesunęły na płaszczyznę mediów społecznościowych, przede wszystkim portal Facebook (na portalu Instagram są tożsame informacje jak na Facebooku). Jednakże, na stronach internetowych odesłanie do profili na mediach społecznościowych (a więc aktualności) nie jest wyraźnie wyróżnione po wejściu na strony główne. Zamieszczanie informacji na portalu Facebook jest zdecydowanie prostsze i szybsze niż na stronie internetowej, ma jednak jeden zasadniczy mankament. Facebook funkcjonuje w formie bańki filtrującej (odwołując się do pojęcia zaproponowanego przez E. Parisera). Oznacza to, że informacja dociera tylko do osób, które nie tylko muszą mieć konto na Facebooku, ale co więcej, muszą wejść w interakcję z profilem (polubić go, obserwować). W przypadku profili Biblioteki, największe grono odbiorców ma profil Biblioteki Obcojęzycznej (5,3 tys. polubień i 6,6 tys. obserwujących), a główny profil Biblioteki ma 4,5 tys. polubień i 5,2 tys. obserwujących. Pozostałe profile mają znacznie mniejsze możliwości zasięgu dotarcia. Przenosząc aktywność komunikacyjną na portal społecznościowy praktycznie wyklucza się z informacji osoby, które takich profili nie posiadają oraz nie posiadają relacji z profilami Biblioteki. Innymi słowy, informacje docierają przede wszystkim do tych samych ludzi, a możliwości dotarcia do nowych osób są znikome. To należy zmienić, tym bardziej, że w przypadku młodego pokolenia wykorzystanie Facebooka znacząco zostało zredukowane.

Zamieszczane informacje dotyczą nie tylko relacji z wydarzeń oraz zapowiedzi, ale także co warto podkreślić nowości wydawniczych oraz propozycji czytelniczych, często tematycznie dobranych do okoliczności (np. Walentynki, Tłusty Czwartek itp.). Niektóre posty zawierają materiały filmowe. Biblioteka posiada także profil na portalu YouTube jednak ostatni film zamieszczony został w 2019 r. Brak profili na najpopularniejszym wśród młodych ludzi portalu TikTok. Od 2024 r. funkcjonuje podcast *Zmienne natężenie* dostępny na platformie Spotify oraz poprzez portal Facebook.

Reasumując, analiza działań w zakresie komunikacji, w tym promocji Biblioteki i jej statutowych zadań (np. w zakresie promocji czytelnictwa) pokazuje, iż potrzeba zdecydowanej reformy realizowanej aktywności dotyczącej funkcjonalności strony internetowej, utrzymanie działań komunikacyjnych na obecnych profilach na portalach Facebook i Instagram oraz rozszerzenie działań o materiały filmowe i wejście na platformy takie jak TikTok, chcąc dotrzeć z przekazem także do młodsze grono odbiorców.

6. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Silna pozycja instytucjonalna – Biblioteka pełni funkcję centralnej biblioteki województwa, posiada status biblioteki naukowej i jest wpisana do wykazu Biblioteki Narodowej. • Bogate i zróżnicowane zbiory – szeroki katalog książek drukowanych, audiobooków, e-booków, zbiorów zabytkowych oraz literatury obcojęzycznej (bogate zbiory lit. niemieckiej). • Dobrze rozwinięta sieć oddziałów – oprócz Biblioteki Głównej działają specjalistyczne placówki: Biblioteka Austriacka, Biblioteka Obcojęzyczna, Biblioteka Muzyczna i Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce.	• Ograniczona dostępność części budynków – obiekty pod nadzorem konserwatorskim (Pałac, Zamek w Rogowie Opolskim) mają utrudnioną modernizację. • Problematyczna strona internetowa – nieaktualizowane zakładki (np. blogi), brak spójnej struktury, trudności w dostępie do bieżących informacji. • Zbyt mała widoczność działań komunikacyjnych poza mediami społecznościowymi – przeniesienie głównej komunikacji na Facebooka sprawia, że informacje docierają głównie do wąskiego grona odbiorców.

• Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami – dostosowane budynki (Piastowska 18-19 i Kośnego 34), ścieżki naprowadzające, specjalistyczne oprogramowanie dla osób niedowidzących. • Stabilne finansowanie – znaczące i wzrastające środki z UMWO oraz poprzez programy grantowe środki z MKiDN. Pozwala to na zakup zbiorów, konserwację oraz modernizację infrastruktury. • Liczne projekty modernizacyjne stale podnoszące jakość obiektów Biblioteki. • Aktywna działalność kulturalna i edukacyjna – programy czytelnicze (np. <i>Zaczytane Opolskie</i>), spotkania autorskie, projekty edukacyjne i warsztaty językowe. • Dobre wykorzystanie mediów społecznościowych – regularne publikacje na Facebooku i Instagramie, aktywna komunikacja z czytelnikami. • Wysoka jakość kadry – wykwalifikowani bibliotekarze, pracownicy zajmujący się digitalizacją i promocją czytelnictwa.	• Brak obecności na platformach popularnych wśród młodzieży – brak działań na TikToku, nieaktywny kanał na YouTube (ostatnie filmy z 2019 r.). • Zależność od dotacji zewnętrznych – realizacja wielu projektów i inwestycji opiera się na funduszach MKiDN i UMWO, co może być ryzykowne w przypadku ograniczeń budżetowych. • Ograniczenia w dostosowaniu dla osób z niepełnosprawnościami oraz brak tłumacza języka migowego na miejscu.
Szanse związane z działalnością Biblioteki • Zespół Zamkowo-Parkowy w Rogowie Opolskim jako unikalne miejsce do animacji kultury i nauki • Dalsza digitalizacja zbiorów – rozwój pracowni digitalizacji zwiększy dostępność zasobów online i umożliwi ich lepszą ochronę. • Rozwój strategii komunikacyjnej – modernizacja strony internetowej, większa aktywność na nowych platformach (TikTok, YouTube) pozwoli dotrzeć do szerszego grona odbiorców. • Rozbudowa oferty edukacyjnej – rozwój warsztatów językowych, większa liczba projektów edukacyjnych oraz kulturowych. • Możliwość pozyskania dodatkowych funduszy – aplikowanie o granty krajowe i unijne na rozwój infrastruktury, edukację oraz animację kulturową, promocję czytelnictwa, a także digitalizację zbiorów. • Zwiększenie współpracy z innymi instytucjami kultury i nauki – wspólne wydarzenia, publikacje, konferencje. • Poprawa dostępności architektonicznej i cyfrowej – kontynuacja inwestycji, takich jak modernizacja budynków i dostosowanie strony do osób niewidomych.	Zagrożenia związane z działalnością Biblioteki • Możliwe ograniczenie finansowania – zmniejszenie dotacji MKiDN lub UMWO może wpłynąć na realizację planów inwestycyjnych. • Starzenie się infrastruktury – konieczność dalszych remontów obiektów zabytkowych generuje duże koszty. • Zmieniające się nawyki czytelnicze – spadek zainteresowania tradycyjną formą książek na rzecz treści cyfrowych. • Rosnące koszty utrzymania – wzrost kosztów energii i wynagrodzeń może wpłynąć na budżet instytucji. • Zwiększona konkurencja ze strony cyfrowych platform czytelniczych – wzrost popularności e-booków i audiobooków może wpłynąć na zmniejszenie liczby odwiedzających bibliotekę. • Zmiany w sposobie spędzania wolnego czasu wśród młodego pokolenia – wzrost znaczenia platform cyfrowych.

• Wzrost zainteresowania kulturą i czytelnictwem – rosnąca liczba inicjatyw promujących czytelnictwo oraz rozwój czytelnictwa multimedialnych. • Intensyfikacja współpracy międzynarodowej (szczególnie z instytucjami z Republiki Czeskiej oraz Niemiec i Austrii)	
---	--

Część II – Program na lata 2025-2028

Misja

Misją Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu jest zaspakajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców województwa, promocja czytelnictwa oraz pielęgnowanie tożsamości historyczno-kulturowej regionu.

Wizja

Biblioteka jako wojewódzka instytucja kultury, musi być otwarta, włączająca i angażująca. Musi być przestrzenią spędzania czasu atrakcyjną dla różnych grup wiekowych. Musi być otwarta na rozmaite trendy tematyczne i zarazem podejmować istotne społecznie tematy. Być przestrzenią dyskusji, prowokacji intelektualnej, miejscem spotkań, gdzie po prostu warto być. Taką wizję Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu jako nowoczesnego centrum kultury, pielęgnującego tradycję i tożsamość regionu, a zarazem wychodzącą naprzeciw nowoczesności, nie bojącej się zmian technologicznych, a wręcz wykorzystujących je do realizacji zadań statutowych będę chciał realizować.

Cele i propozycje programowe

Propozycje programowe opracowane zostały na podstawie analizy działań miejskich oraz wojewódzkich bibliotek publicznych w Polsce, blogów bibliotecznych oraz blogów i portali poświęconych tematyce kulturowej, a także analizy działań organizacji pozarządowych realizujących zadania kulturowe. Kwestie dotyczące źródeł finansowania oparte zostały na analizie archiwalnych oraz dostępnych programów grantowych, przede wszystkim Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ale także innych instytucji (np. Instytutu Książki czy Narodowego Centrum Kultury). Punktem wyjścia do przedstawionej koncepcji jest oczywiście zaprezentowana w części pierwszej diagnoza oraz akty prawne kształtujące porządek normatywny, w którym funkcjonuje Biblioteka oraz regulacje wewnętrzne jak Statut Biblioteki, Regulamin Organizacyjny oraz Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego.

Zbiory

Podstawowym celem statutowym Biblioteki jest zachowanie i ochrona dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie dostępu do zasobów dorobku kultury i nauki polskiej oraz światowej. Jest to klasyczna rola biblioteki, również jako części narodowego zasobu bibliotecznego. Budowanie zbiorów współczesnej biblioteki, to nie tylko tradycyjne książki. Już dziś, Biblioteka posiada bogatą kolekcję e-booków, audiobooków, ale także filmów i nagrań muzycznych. Szczególnie przy zmieniających się metodach konsumpcji literatury istotnym jest podążanie za zmieniającymi się trendami, pamiętając zarazem o klasycznej książce. Ponadto, Biblioteka musi odpowiadać na zmieniającą się strukturę demograficzną regionu, którego wielokulturowy charakter wzbogacony został o znaczącą liczbę ludności ukraińskiej, która w województwie opolskim znalazła bezpieczną i przyjazną przystań w ucieczce przed wojną.

Szczególną rolę Biblioteka pełni w zakresie gromadzenia, opracowywania i konserwacji zbiorów zabytkowych dotyczących historii i kultury regionu. Każde ze wskazanych działań oparte jest i będzie przede wszystkim na dotacji podmiotowej oraz dotacjach celowych Organizatora, a

także środkach pozyskiwanych z programów MKiDN (np. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 oraz jego kontynuacja od 2026 r.). Do najważniejszych planowanych zadań należą:

- Stałe poszerzanie zbiorów o nowości wydawnicze.
- Stałe poszerzanie zasobów e-booków oraz audiobooków.
- Rozbudowa zasobów filmowych w konkretnych zbiorach tematycznych obejmujących zarówno filmy dokumentalne, jak i artystyczne produkcje filmowe.
- Poszerzanie bazy muzycznej w zakresie klasycznych nośników (płyty winylowe, płyty CD).
- Rozważenie stworzenia kolekcji zbiorów dopasowanych do nowych grup odbiorców np. poprzez zakup gier planszowych, komiksów etc.
- Rozbudowanie zbiorów w języku ukraińskim.
- Rozbudowywanie zasobów zabytkowych.
- Bieżące opracowywanie zbiorów.
- Bieżąca konserwacja zbiorów specjalnych.

Popularyzacja czytelnictwa oraz animacja kultury

Biblioteka to nie tylko miejsce gromadzenia i udostępniania książek, to przede wszystkim nowoczesne centrum kultury, które zgodnie z założeniami Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa realizuje cele z zakresu atrakcyjnej promocji czytelnictwa, organizuje wydarzenia kulturalne i edukacyjne służące integracji społeczności lokalnej i staje się tym samym miejscem (trzecim miejscem po domu i pracy) będącym inspiracją i zachętą do spotkań, rozmów, po prostu spędzania wolnego czasu. Biblioteka jest więc dzisiaj centrum kultury, które na realizowane w ten sposób zadania, może starać się o środki finansowe w ramach licznych programów grantowych MKiDN, którego operatorami są różne instytucje (np. Narodowe Centrum Kultury czy Instytut Książki). Nabory ofert projektowych do programów Ministerstwa na 2025 r. zostały już zamknięte, a znaczna część wyników powinna być ogłoszona do 17 marca (m.in. dotycząca projektów składanych przez Bibliotekę). W dotychczasowej działalności, Biblioteka w tylko niektórych programach składała aplikacje projektowe. Programów, w których można pozyskać dodatkowe finansowanie działalności Biblioteki jest więcej. Analiza programów grantowych oraz ogłoszonych w 2024 r. list podmiotów, które otrzymały dofinansowanie, pozwala sporządzić poniższą listę programów MKiDN, w których Biblioteka może składać oferty projektowe i do których będą kierowane aktywności od 2026 r. (o ile nie nastąpią zmiany w ofercie programowej Ministerstwa):

- Edukacja kulturalna (instytucja zarządzająca: Narodowe Centrum Kultury)
- Kultura cyfrowa
- Kultura dostępna (instytucja zarządzająca: Narodowe Centrum Kultury)
- Literatura (instytucja zarządzająca: Instytut Książki)
- Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju
- Partnerstwo dla książki (instytucja zarządzająca: Instytut Książki)
- Promocja czytelnictwa (instytucja zarządzająca: Instytut Książki)
- Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży

Przywołane powyżej propozycje programów grantowych stanowią uzupełnienie dla podstawowego źródła finansowania realizowanych działań z zakresu promocji czytelnictwa i animacji kulturowej, które stanowi dotacja podmiotowa oraz dotacje celowe Organizatora (w tym zabezpieczenie wkładów własnych do projektów ministerialnych). Środki organizatora zapewniają możliwości podejmowania wszechstronnych działań, których już znaczącą liczbę realizuje Biblioteka. Uważam, że podstawowym celem w zakresie promocji czytelnictwa i działań kulturowych powinno być poszerzenie odbiorców o nowe grupy, ukierunkowane

tematycznie, wiekowo i językowo (szczególnie wyjście naprzeciw osobom z Ukrainy). Do najistotniejszych planowanych zadań można zaliczyć:

- Kontynuacja oraz rozwój flagowego programu promocji czytelnictwa – *Zaczytane Opolskie*.
- Organizacja cykli warsztatów z książką dedykowanych do różnych grup odbiorców tematycznych (książka podróżnicza, fantastyka, kryminał itp.).
- Warsztaty filmowe podejmujące tematykę filmoznawczą oraz scenopisarstwo.
- Kontynuowanie spotkań autorskich oraz tematycznych, a także pogłębienie działań skierowanych do młodszych odbiorców.
- Zaproponowanie wprowadzenia „obchodów” nietypowych świąt literackich (np. Dzień książki kucharskiej, książki podróżniczej), które łączone będą z spotkaniami tematycznymi (format spotkań autorskich lub warsztatów).
- Kontynuacja organizacji wydarzeń kulturowych m.in. wernisaży i wystaw, Opolskich Spotkań Fantastycznych, Festiwalu ognistych skrzydeł.
- Stworzenie wakacyjnej „czytelni pod gruszą” w przestrzeni Biblioteki.

Celem zwiększenia interakcji na linii odbiorcy-Biblioteka do najważniejszych zadań należą:

- Konkursy na opowiadanie dla dzieci i młodzieży
- Gry terenowe związane z literaturą i poruszające się po mieście lub Bibliotece.

W zakresie funkcjonowania Galerii WuBePe kontynuowanie aktywności na polu realizacji wernisaży i wystaw czy koncertów.

Działania komunikacyjne i promocyjne

Największe pole zmian obejmuje działania komunikacyjne. Biblioteka realizuje dużo aktywności, jednak z informacją o nich dociera do relatywnie niewielkiej grupy potencjalnych odbiorców. Należy pamiętać, iż jako instytucja kultury - Biblioteka służy mieszkańcom województwa. Pierwszorzędną potrzebą jest audyt strony Biblioteki oraz stron jej oddziałów, a następnie wprowadzenie rozwiązań sprzyjających celom informacyjnym. Strona internetowa, zarówno Biblioteki jako całej instytucji, jak i jej poszczególnych oddziałów musi stać się głównym kanałem informacyjnym, swoistym oknem na świat, dostosowanym do urządzeń mobilnych, potrzeb językowych (śląski, ukraiński, niemiecki) oraz wymagań osób z niepełnosprawnościami. Równoczesnym działaniem jest weryfikacja możliwości kadrowych przy bieżącej obsłudze stron i w przypadku niewystarczających możliwości kadrowych podjęcie działań zmierzających do niwelacji braków.

Działania komunikacyjne Biblioteki dotyczące organizowanych wydarzeń muszą znacząco wyjść poza strefę Internetu. Biblioteka współpracuje z opolskimi mediami. Przykładowo Radio Opole poleca na swej stronie internetowej wydarzenia w Bibliotece i przedstawia kalendarz spotkań na cały miesiąc, ale znów jest to strona internetowa. Będę dążył do zacieśnienia współpracy z najważniejszymi opolskimi mediami, zarówno publicznymi jak i prywatnymi celem wprowadzenia na antenę / łamy cyklicznych programów/treści dotyczących zapowiedzi, jak i relacji z wydarzeń w Bibliotece.

Ostatnim segmentem działań komunikacyjnych jest utrzymanie dotychczasowych działań na platformach społecznościowych, które w zdecydowanej większości są prowadzone dobrze. Jednakże, chciałbym zdecydowanie zwiększyć poziom interakcji. Obecnie zamieszczane posty generują od kilku do kilkudziesięciu interakcji (i to raczej dwudziesto- trzydziesto-kliki). Związane jest to z charakterem zamieszczanych postów. Dlatego, obok obecnych (informujących, przypominających, relacji) proponuję wprowadzić działania nastawione na interakcje jak np:

- Sleeveface – to forma aktywności polegająca na tworzeniu fotografii, na których okładka książki staje się częścią ciała osoby pozującej. Ostatnio tą formę aktywności zrealizowała szkoła w Oleśnie.
- Book-talking czyli krótkie, dynamiczne prezentacje książek mające na celu zainteresowanie potencjalnych czytelników. Działanie to może być realizowane przez pracowników Biblioteki, ale równie istotne jest zaproszenie czytelników do własnych prezentacji i poleceń.
- Konkursy i wyzwania czytelnicze, polegające na proponowaniu czytelnikom udziału w wyzwaniach, takich jak przeczytanie określonej liczby książek w miesiącu czy udział w quizach literackich.
- „Książka miesiąca” proponowana przez znane osobowości regionu.

Wszystkie działania komunikacyjno-promocyjne mają na celu dotarcie z informacją o tym co robi Biblioteka, o wydarzeniach, nowościach wydawniczych, możliwościach jakie oferuje. Stąd też, chcąc zachęcić dzieci i młodzież do obcowania z literaturą, czy szerzej z kulturą, należy wykorzystywać platformy komunikacyjne oraz środki wyrazu dostosowane do nich. Punktem wyjścia musi być weryfikacja możliwości tworzenia atrakcyjnych dla młodych ludzi treści – krótkich filmów. Takie działania można podejmować samodzielnie, ale także poprzez wejście we współpracę z opolskimi twórcami treści kulturowych (w szerokim rozumieniu) na platformach społecznościowych. Ponadto, należy dążyć do stworzenia konta na portalu TikTok oraz przywrócenia aktywności na platformie YouTube. W obu przypadkach działania te będą poprzedzone weryfikacją potencjału generowania treści.

Działania edukacyjne

Wspieranie działań dotyczących promocji czytelnictwa oraz szeroko postrzeganego uczestnictwa w kulturze, w tym wspieranie wielokulturowości, będącej jedną z fundamentalnych, wręcz konstytutywnych wartości województwa opolskiego powinno być realizowane już od najmłodszych lat. Działalność edukacyjna realizowana przez Bibliotekę wychodzi naprzeciw tak zdefiniowanym oczekiwaniom, które można przedstawić w następujących celach:

- Pokazanie atrakcyjności literatury – podnoszenie poziomu czytelnictwa
- Kulturowanie tożsamości regionalnej
- Budowanie świadomości i otwartości kulturowej
- Przeciwdziałanie dezinformacji

Biblioteka obecnie realizuje szereg działań edukacyjnych dedykowanych szkołom podstawowym oraz ponadpodstawowym w zakresie lekcji bibliotecznych (w tym dotyczących źródeł informacji), historii i dziedzictwa regionu oraz umiejętności językowych. Wszystkie te działania, nie tylko muszą być kontynuowane, ale także twórczo rozwijane. Chciałbym już obecny katalog działań poszerzyć o dwie niezwykle ważne inicjatywy:

- Warsztaty „wielokulturowe Opolskie” (przy współpracy z Pełnomocnikiem Zarządu Województwa Opolskiego ds. wielokulturowości)
- Warsztaty poświęcone dezinformacji

W obu przypadkach, działania te będą realizowane w szkołach zarówno podstawowych oraz ponadpodstawowych umożliwiając tym samym uczestnictwo w nich uczniów nawet z najdalszych zakątków województwa.

Strefa gier WBP

Strefa gier planszowych jest częstym i atrakcyjnym uzupełnieniem wielu bibliotek miejskich oraz wojewódzkich. Będę dążył do rozbudowa zbiorów poprzez zakup różnorodnych gier planszowych, dostosowanych do różnych grup wiekowych i zainteresowań, z możliwością ich wypożyczania na zewnątrz. Docelowo, chciałbym utworzyć w bibliotece dedykowaną

przestrzeń, gdzie użytkownicy mogliby spotykać się i grać na miejscu. Już dziś, Biblioteka współpracuje z Opolskim Klubem Fantastyki Fenix, którego spotkania oraz niektóre wydarzenia odbywają się w budynkach Biblioteki. W ramach Strefy gier WBP realizować będzie można regularne spotkania, turnieje oraz warsztaty związane z grami planszowymi, angażujące zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych (np. Rodzinny Festiwal Gier). Ponadto, Strefa Gier WBP zwiększy możliwości realizacji zadań edukacyjnych poprzez wykorzystanie gier planszowych jako narzędzi wspierających rozwój logicznego myślenia, strategii oraz współpracy w grupie.

Działalność naukowa oraz wydawnicza

Działalność naukowa i wydawnicza stanowi istotną część podejmowanych przez Bibliotekę aktywności. Działalność naukowa związana jest ściśle ze współpracą z opolskim środowiskiem naukowym. Zakres podejmowanych w tym względzie działań obejmuje przede wszystkim badanie oraz konserwację zbiorów zabytkowych oraz określanie kierunków ich poszerzania. Drugi fundament podejmowanych działań naukowych dotyczy realizacji oraz współrealizacji sesji naukowych oraz badań służących celom statutowym Biblioteki (w zakresie badań czytelnictwa, ale także badania współpracy z czytelnikami, celem „otwarcia się” na Czytelników). Trzeci filar obejmuje bazę publikacji naukowych, które we współpracy z bibliotekami akademickimi będą poszerzane, wychodząc naprzeciw potrzebom opolskich naukowców.

Biblioteka działalność wydawniczą koncentruje na pozycjach dokumentujących historię i kulturę regionu oraz publikując poezję opolskich twórców. Działalność tą chciałbym poszerzyć o twórczość poetycką autorów młodszego pokolenia oraz publikować wyróżniające się opowiadania stawiających pierwsze kroki literackie autorów (np. prace wyróżnione w konkursach organizowanych przez Bibliotekę, jak i inne organizacje współpracujące z Biblioteką).

Finansowanie, w tym pozyskiwanie środków zewnętrznych

Podstawowym źródłem finansowania Biblioteki jest dotacja podmiotowa Organizatora oraz dotacje celowe na realizację zadań statutowych, pokrycie wkładów własnych przy zabieganiu o środki zewnętrzne oraz działania inwestycyjne. Biblioteka może ubiegać się o dodatkowe środki w programach MKiDN, które zostały wskazane w sekcji dotyczącej popularyzacji czytelnictwa i animacji kulturowej, Instytutu Książki, Narodowego Centrum Kultury, Muzeum Historii Polski czy Biblioteki Narodowej.

Interesujący program grantowy *Forum Polsko-Czeskie* jest cyklicznie dostępny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych RP. Program ten wymaga partnera czeskiego, ale biorąc pod uwagę już obecne kontakty Biblioteki, jak i moje relacje z partnerami czeskimi pozwala to na podjęcie działań projektowych w tym programie. Muzeum Historii Polski realizuje cykliczny program Patriotyzm jutra, w ramach którego biblioteki wojewódzkie (w Olsztynie czy Toruniu) oraz wiele miejskich pozyskało dotacje w ramach realizowanych działalności. To także kierunek, z którego warto skorzystać.

Narodowe Centrum Kultury realizuje program *Bardzo Młoda Kultura* w ramach którego wyłaniani są operatorzy wojewódzcy, którzy zarządzają powierzonymi środkami finansowymi oraz dbają by w ramach lokalnych partnerstw realizowane były przedsięwzięcia, spełniające założenia i cele programu, w zakresie zwiększania podmiotowego uczestnictwa młodzieży w kulturze. Obecny program obejmuje lata 2023-2025. Do obowiązującej edycji nie zgłoszono aplikacji z województwa opolskiego (w dwóch wcześniejszych edycjach pozytywną aplikację składało Muzeum Śląska Opolskiego). Będę dążył, by Biblioteka jako wojewódzka instytucja kultury przygotowała aplikację na kolejną edycję programu obejmującą lata 2026-2028.

Środki zewnętrzne, szczególnie odnoszące się do „projektów miękkich” (a więc nie dotyczących infrastruktury) zawsze wiążą się z konkursami z bardzo dużą liczbą propozycji, z jednej strony wymaga to ciągłego dbania o jakość oferty, ale z drugiej obarczone jest ryzykiem

odrzućenia, a więc nie podjęcia / przerwania działań z powodu braku finansowania. Nie sposób więc przewidzieć, ile programów będzie uruchomionych. Dlatego też, będę postulował, aby działania priorytetowe z perspektywy regionu były objęte pełnym finansowaniem pokrytym dotacją celową Organizatora, tak jak ma to miejsce w przypadku programu *Zaczytane Opolskie*.

Infrastruktura

W planach inwestycyjnych na 2025 r. kontynuowana będzie modernizacja obiektów Biblioteki zgodnie z planem inwestycyjnym uzgodnionym z Organizatorem. Do najważniejszych zadań inwestycyjnych należą:

- **Remont łazienek wraz z wymianą instalacji – 730 tys. zł. (środki UMWO).**
- **remont pomieszczeń księgowości, portierni oraz malowanie sali komputerowej (środki UMWO).**
- **Przebudowę i termomodernizację budynku administracyjno-biurowego (środki MKiDN i UMWO).**
- **Modernizację pracowni digitalizacji (środki MKiDN i UMWO).**

Kolejnym krokiem inwestycyjnym powinien być montaż klimatyzacji w pomieszczeniach Biblioteki. Realizacja działań inwestycyjnych przyczyni się do dalszej poprawy warunków pracy oraz dostępności usług bibliotecznych dla mieszkańców regionu.

Ponadto, w 2025 r. do użytku zostaną oddane nowe pomieszczenia z aulą wykładową, która zwiększy możliwości wykorzystania infrastruktury na realizację zadań statutowych szczególnie w zakresie organizacji: spotkań autorskich, sesji naukowych czy projekcji filmowych, które będą mogły być kierowane do dużego audytorium.

Rogów Opolski jako przestrzeń kultury i nauki

Zespół Zamkowo-Parkowy w Rogowie Opolskim to szczególne miejsce. Oczywiście jego podstawowa funkcjonalność związana jest ze zbiorami zabytkowymi, stanowiącymi największą wartość w zbiorach Biblioteki. Jednakże, miejsce to ma dużo większy potencjał, który chciałbym wykorzystać. Zamek w Rogowie Op. powinien być szeroko rozumianą przestrzenią kultury i nauki, gdzie realizowane będą:

- Konferencje i seminaria naukowe zarówno organizowane przez Bibliotekę, jak i udostępniane partnerom uczelnianym
- Koncerty i recitale muzyczne we współpracy z innymi instytucjami kultury oraz placówkami edukacyjnymi
- Warsztaty wykorzystujące potencjał zgromadzonych zbiorów oferowane szkołom podstawowym i ponadpodstawowym
- Wydarzenia plenerowe o charakterze kulturowym oraz popularnonaukowym

Zbudowanie platformy ofertowej oraz realizacji zadań zapewne wiązać się będzie z wzmocnieniem potencjału kadrowego o nowe formy aktywności.

Podnoszenie kwalifikacji kadry oraz współpraca z publicznymi bibliotekami województwa

Jednym z podstawowych zadań stojących przed biblioteką wojewódzką jest nadzór merytoryczny oraz pomoc instrukcyjno-metodyczna i szkoleniowa bibliotekom publicznym w województwie, na co wskazuje Ustawa o bibliotekach oraz Statut. Dlatego, nie tylko kontynuowane będą działania dotyczące badań czytelnictwa, których efekty publikowane są na stronie internetowej Biblioteki, ale także istotnym jest skierowanie działań pomocowych dla bibliotek publicznych województwa opolskiego w zakresie wsparcia merytorycznego i doradztwa dotyczącego możliwości działań nowoczesnych bibliotek oraz aplikowania o środki z programów MKiDN czy Instytutu Książki. Szczególnie wsparcie przy aplikacjach grantowych jest niezwykle istotne, co obrazują choćby wyniki naboru w programie Instytutu Książki *Kraszewski. Komputery dla bibliotek*. Wśród 95 beneficjentów nie ma ani jednego podmiotu z województwa

opolskiego. Dopiero po odwołaniu wsparcie otrzymał Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Rudnikach. Natomiast, aż 5 projektów z województwa odrzuconych zostało z przyczyn formalnych.

W cyklu naborów projektów grantowych na 2025 r. Biblioteka złożyła wniosek do MKiDN na kwotę 20 000,00 zł. (+ 5 500,00 zł. wkładu własnego UMWO) pt *Rozwój zawodowy bibliotekarzy inwestycją w przyszłość bibliotek*. Wnioski grantowe dedykowane na rozwój kadry bibliotecznej będą składane w kolejnych latach. Co niezwykle ważne, cykle warsztatów we wskazanych wcześniej obszarach powinny wejść na stałe do harmonogramu działań Biblioteki w zakresie wsparcia dla bibliotek publicznych województwa opolskiego. Ponadto, będę chciał zaproponować Organizatorowi zbudowanie funduszu animacji kultury dedykowanego bibliotekom gminnym którego operatorem będzie Biblioteka. Fundusz byłby wsparciem na działania z zakresu animacji kultury oraz promocji czytelnictwa na poziomie lokalnym, przede wszystkim terenach wiejskich, a także zabezpieczaniem (choćby częściowym) wkładów własnych.

W zakresie realizowanej komunikacji z bibliotekami i pomocy metodycznej poprzez działalność wydawniczą, istnieje możliwość pozyskania środków zewnętrznych z programu MKiDN – *Czasopismo* (instytucją zarządzającą jest Instytut Książki), na wsparcie dla czasopisma „Bibliotekarz Opolski”.

Wszystkie działania, podnoszone w propozycji programowej - muszą uwzględniać najważniejszą grupę – pracowników. Tylko dobrze zmotywowany (również finansowo) oraz przygotowany merytorycznie zespół jest gwarancją sukcesu i realizacji zadań stawianych przed Biblioteką jako jedną z najważniejszych instytucji kulturalnych województwa opolskiego. Będę dążył do zbudowania systemu premiowego, opartego o działania projakościowe odnoszące się realizowanych przez Bibliotekę zadań. Kolejną kwestią, jest organizacja wyjazdów studyjnych dla pracowników Biblioteki celem poznania charakterystyki działań innych podobnych jednostek w Polsce. Na cel ten możliwe jest pozyskanie środków zewnętrznych, jak pokazują doświadczenia np. Miejskiej Biblioteki w Krakowie.

Współpraca z partnerami zewnętrznymi (w tym z zagranicą)

Biblioteka będąc wojewódzką instytucją kultury z samej zasady ma szeroko zakrojoną współpracę z innymi instytucjami, uczelniami, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi. Oczywiście zakres działań zależy od podmiotu. W przypadku uczelni, przede wszystkim Uniwersytetu Opolskiego, to działalność naukowa oraz popularnonaukowa. W przypadku innych organizacji obejmuje ona działania tematyczne. Każda forma współpracy w zakresie promocji czytelnictwa oraz animacji kulturowej jest dziś niezwykle ważna. Pogłębiając współpracę z innymi instytucjami kultury województwa opolskiego będę dążył do podejmowania wspólnych przedsięwzięć popularyzatorskich jak np. czytanie performatywne, podczas którego fragmenty książek są odgrywane przez aktorów.

Będę dążył do intensyfikacji współpracy z szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi województwa opolskiego. Uważam ten kierunek współpracy za absolutnie kluczowy. Warsztaty, spotkania z czytanyimi przez młodych ludzi autorami tworzą kapitał kulturowy regionu na przyszłość. Aby realizowane warsztaty i lekcje miały interesujący charakter trzeba inwestować w rozwój kadry edukatorów.

W mojej ocenie szczególnie ważne jest zwiększenie roli i udziału Biblioteki w Festiwalu Książki w Opolu. Obecnie Biblioteka Wojewódzka ma status „partnera”. Będę dążył, by część wydarzeń festiwalowych mogła odbywać się na terenie Biblioteki, w tym także w Zamku w Rogowie Opolskim.

Biblioteka ze względu na Bibliotekę Austriacką oraz Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce posiada dobre i stałe kontakty z partnerami niemieckimi i austriackimi. Chciałbym zintensyfikować tą współpracę, szczególnie w zakresie realizowania

wspólnych inicjatyw o charakterze wielokulturowym. Ponadto, należy bardziej wykorzystać bliskość Republiki Czeskiej i wzmocnić relacje poprzez organizację wspólnych inicjatyw (także grantowych na co wskazałem we wcześniejszych sekcjach). Działania w zakresie internacjonalizacji działań Biblioteki wpisują się w szerszy kontekst wzmocniania działań inkluzywnych i pielęgnowania wartości jaką jest wielokulturowość regionu opolskiego.

Część III – realizacja programu

Realizacja przedstawionej koncepcji programowej związana jest ściśle z perspektywą finansową. Zarówno budżet jak i projekty obejmujące zewnętrzne finansowanie zostały na bieżący rok złożone (czekają na rozstrzygnięcie / przyjęcie). Zamieszczona poniżej tabela syntetycznie wskazuje proponowany harmonogram realizacji celów krótkookresowych (na 2025 r.) oraz perspektywę na kolejne lata.

	Perspektywa krótkookresowa (2025 rok)	Horyzont długookresowy (2026+)
Zbiory	Stałe działania związane z poszerzaniem oferty zbiorów Biblioteki oraz działania konserwatorskie oraz rozbudowujące kolekcję zbiorów specjalnych	
Popularyzacja czytelnictwa oraz animacja kultury	Kontynuacja działań. Realizacja projektów na które Biblioteka otrzyma/ła dofinansowanie. Przygotowanie propozycji projektowych na kolejne edycje programów grantowych oraz dla Organizatora.	Realizacja działań w zakresie pozyskanych środków finansowych oraz zadań finansowanych z dotacji podmiotowej oraz dotacji celowych Organizatora (szczególny nacisk kładąc na program <i>Zaczytane Opolskie</i>)
Działalność komunikacyjna i promocyjna	Audyt i restrukturyzacja stron internetowych. Utrzymanie aktywności na portalach społecznościowych. Weryfikacja możliwości poszerzenia przygotowywanego kontentu. Dostosowanie możliwości kadrowych do potrzeb. Nawiązanie współpracy z opolskimi mediami pod kątem działań komunikacyjnych Biblioteki.	Stałe działania komunikacyjne i promocyjne. Badania ich skuteczności oraz wprowadzanie korekt, jeśli zajdzie potrzeba.
Działania edukacyjne	Realizacja działań w ramach obecnej oferty edukacyjnej. Poszerzenie oferty o propozycje programowe. Przygotowanie wniosku dot. pozyskania środków zewnętrznych.	Realizacja działań w zakresie oferty edukacyjnej. Współpraca ze szkołami celem odpowiadania na potrzeby i oczekiwania celem uzupełnienia ich w ofercie edukacyjnej. Przygotowanie wniosku dot. pozyskania środków zewnętrznych.
Strefa Gier WBP	Analiza możliwości stworzenia Strefy Gier we współpracy z dotychczasowymi partnerami. Analiza pod kątem rozbudowy zbiorów o gry planszowe	Uruchomienie Strefy Gier WBP w przypadku akceptacji koncepcji. Pozyskanie środków zewnętrznych na realizację projektu.
Działalność naukowa i wydawnicza	Kontynuacja współpracy naukowej. Realizacja działań wydawniczych związanych z zaplanowanymi na 2025 rok celami.	Współpraca z środowiskiem naukowym w ramach wspólnie realizowanych działań. Działalność wydawnicza realizowana zgodnie z propozycjami programowymi.
Finansowanie, w tym ze środków zewnętrznych	Bieżące zarządzanie środkami finansowymi w ramach przyznanych dotacji. Bieżące reagowanie na nowe potrzeby wymagające koordynacji z Organizatorem. Współpraca z	Realizacja działań finansowych w zakresie dotacji Organizatora oraz przygotowywanie, pozyskiwanie oraz realizacja projektów współfinansowanych

	Organizatorem w zakresie potrzeb finansowych Biblioteki na kolejny rok. Przygotowanie ofert projektowych w ramach programów zewnętrznych dot. finansowania infrastruktury oraz działań Biblioteki.	środkami zewnętrznymi. Współpraca z Organizatorem w zakresie potrzeb finansowych Biblioteki uwzględniających dotację podmiotową oraz dotacje celowe.
Infrastruktura	Realizacja planów inwestycyjnych przyjętych na 2025 r.	Monitorowanie oraz podejmowanie działań inwestycyjnych zgodnie z potrzebami po uzgodnieniach z Organizatorem. Przedstawianie głównych kierunków działań inwestycyjnych jako propozycji do Budżetu Województwa Opolskiego
Rogów Opolski	Analiza potencjału. Przygotowanie oferty poszerzenia zakresu wykorzystania Zespołu Zamkowo-Parkowego.	Działania w zakresie przedstawionych propozycji programowych
Struktura Biblioteki	Analiza struktury pod kątem jej funkcjonalności. Dostosowanie zapisów statutowych do rzeczywistych rozwiązań.	Bieżące monitorowanie pod kątem funkcjonalności oraz wprowadzanie korekt.
Kadra Biblioteki oraz nadzór i współpraca z bibliotekami województwa	Realizacja działań w zakresie przygotowania rozwiązań motywacyjnych oraz szkoleniowych (w tym wyjazdów studyjnych). Dostosowanie potencjału kadrowego do potrzeb związanych z realizacją zadań. Bieżący nadzór i współpraca z bibliotekami województwa.	Wsparcie rozwoju kadry oraz wzmacniania jej potencjału. Bieżące odpowiadanie na potrzeby kadrowe. Realizacja wsparcia dla bibliotek województwa zgodnie z zakresem przedstawionym w programie. Bieżący nadzór nad działalnością bibliotek publicznych.
Współpraca z partnerami zewnętrznymi (w tym z zagranicą)	Bieżąca współpraca i ciągłe poszerzenia o nowe podmioty pozwalające na zwiększanie potencjału Biblioteki oraz wspierające realizację zadań statutowych.	

Podsumowanie

XXI wiek to wiek informacji i coraz częściej dezinformacji. Dziś, problemem nie jest dostęp do informacji czy zasobów wiedzy, ale ich selekcja, znalezienie odpowiedzi na stawiane pytania, odróżnienie fałszu od prawdy. Postęp technologiczny, a przede wszystkim rozwój sztucznej inteligencji nie jest lekarstwem na wszystko. Bez odpowiedniego podłoża kulturowego, bez świadomości, ale i poczucia własnej tożsamości, chat GPT lub podobne mu technologie, stają się tylko kolejnym narzędziem, lepiej lub gorzej wykorzystywanym. Biblioteka nie jest i nie stanie się skansenem przeszłości, jak może niektórzy przewidywali czy nawet nadal przewidują. Biblioteka jako nowoczesne centrum kultury łączy wszystkie te cechy i wartości, które definiują nas jako ludzi. To dbanie o tradycje, pielęgnowanie tożsamości, a z drugiej strony patrzenie na zmieniający się świat z entuzjazmem, widząc potencjały oraz zagrożenia, z którymi po prostu trzeba się zmierzyć.

Przedstawiony program funkcjonowania i rozwoju Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smółki w Opolu jest koncepcją opartą na otwartym i nowoczesnym spojrzeniu na Bibliotekę, jako kluczową instytucję kultury województwa opolskiego. Podstawowe cele przedstawionych propozycji odnoszą się do poszerzenia grup odbiorców, polepszenia komunikacji i dostosowywania oferty do różnorodnych potrzeb tematycznych. W zakresie ustawowych funkcji i zadań stawianych przed bibliotekami wojewódzkimi, Biblioteka powinna

służyć wsparciem merytorycznym oraz pomocą traktując biblioteki gminne i powiatowe, jako lokalne centra kultury. Szczególnie odnosi się to do kwestii pozyskiwania środków finansowych na propozycje projektowe, ale także inspiracji co do kierunków działań.

Żadnego programu nie sposób realizować w pojedynkę. Tylko dobrze przygotowana, doceniona i zmotywowana kadra stanowi o sile każdej organizacji. Na ten aspekt, przedłożona koncepcja zwraca szczególną uwagę. Propozycje programowe to tylko zapisy i takimi pozostaną, jeśli nie ludzi, którzy będą realizować przyjęty wspólnie kierunek działań.

Podjęcie realizacji przedłożonej koncepcji programowej, wizji jaką Bibliotekę widzimy, zarówno tu i teraz, ale przede wszystkim w perspektywie kilku lat (nie tylko objętych wymogami konkursowymi), to wyjście naprzeciw zachodzącym zmianom społecznym oraz sprostanie wyzwaniom, jakie niesie dzisiejszy, rozpędzony, czasem rozwibrowany świat. Świat, który w regionalnym wymiarze, potrzebuje ambitnych i przemyślanych rozwiązań, których nadrzędnym celem jest silna pozycja Biblioteki, jako nowoczesnej instytucji kultury.

Załącznik nr 2 do Umowy
w sprawie warunków organizacyjno-finansowych
działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im. Emanuela Smołki w Opolu oraz programu jego działania

Plan działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smołki w Opolu na r.

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	ilość	Krótki opis wydarzenia/akcji/kampanii/	koszt
1.	Działalność edukacyjna, kulturalna, upowszechnieniowa, w tym m.in.:			
a)	spotkania autorskie, warsztaty literackie, kluby dyskusyjne			
b)	lekcje biblioteczne, edukacyjne zajęcia dla dzieci i młodzieży			
c)	wystawy tematyczne (książki, ilustracje, archiwalia, lokalna historia)			
d)	imprezy plenerowe			
e)	inne wymienić:			
2.	Działania promocyjne			
3.	Działalność administracyjno-organizacyjna, w tym:			
a)	remonty, modernizacje			
b)	zakupy majątkowe			
c)	konserwacja zbiorów specjalnych i zabytkowych			
d)	projekty w ramach środków zewnętrznych			
e)	inne (wymienić)			
4.	INNE ISTOTNE, NIE WYMIENIONE DZIAŁANIA			